

Barn och unga med utsatt situation på bostadsmarknaden

Kort analys av Barnombudsmannen och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Antalet unga som vräks och antalet barn som berörs av vräkning ökar visar de senaste siffrorna från 2019. Situationen kan förvärras mot bakgrund av effekter på samhällsekonomin orsakade av covid-19. Barnombudsmannen och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) vill med denna korta analys belysa och peka på allvaret i situationen med utsatta barn och unga på bostadsmarknaden.¹

Barn har i enlighet med barnkonventionen rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling². Staten har ett ansvar att bistå föräldrarna om det behövs, särskilt när det gäller bostad. Det ungdomspolitiska målet är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. En god boendesituation är en förutsättning för att barn och unga ska ha goda levnadsvillkor och en nödvändig grund för andra områden i livet. En god levnadsstandard är även en förutsättning för barnkonventionens artikel 6 om barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling. Under 2007 presenterade regeringen en nollvision för vräkningar av barn som en del av sin samlade strategi mot hemlöshet.³

Situationen för barn - antalet barn som berörs av vräkning ökar igen

Sedan nollvisionen började gälla har vräkningar som berör barn minskat, från drygt 700 barn år 2008 till knappt 400 barn år 2016. Men, sedan 2016 har kurvorna vänt uppåt igen. År 2019 berördes totalt 467 barn av att deras förälder vräkts.

Från år 2013 finns mer detaljerad statistik som fördjupar kunskapen om vräkningar som berör barn. Enligt denna statistik berörs barn i alla åldrar av vräkningar. Barn i åldrarna 6-12 år är något mer drabbade än övriga åldersgrupper. År 2019 behövde totalt 188 barn i åldrarna 6-12 år uppleva att båda eller någon av föräldrarna blev av med sitt hem.

Antalet barn som har berörts av ett beslut om vräkning som inte har verkställts följer samma mönster. Från att drygt 1900 barn hotades av vräkning år 2013 minskade antalet till strax över 1000 barn år 2016. De senaste åren har dock antalet barn som hotas av vräkning ökat till 1195 barn år 2019.

Låga hyresskulder vanlig orsak till vräkning

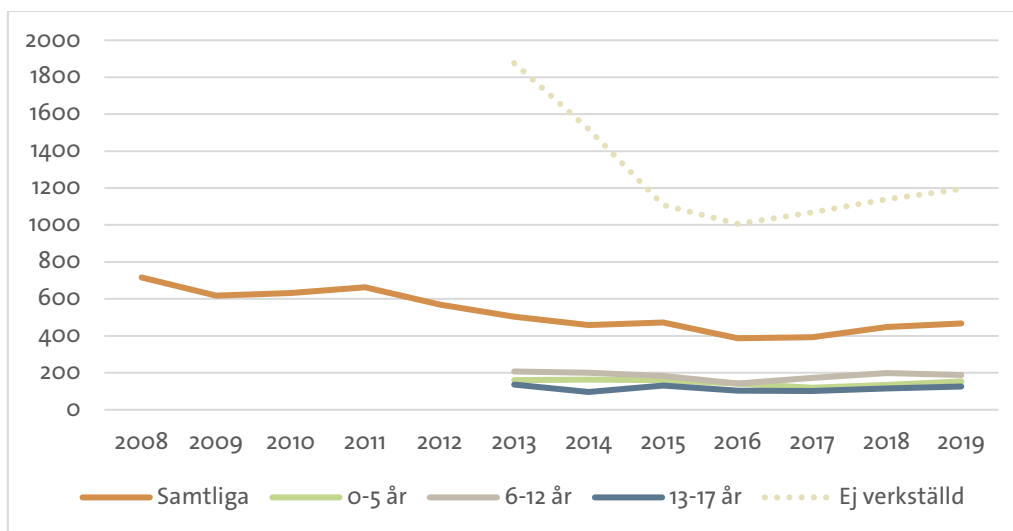
De flesta familjer som vräks bor inom allmännyttan eller hos privata hyresvärdar, medan familjer som bor i bostadsrätt är mindre drabbade. Hyresskuld är en vanlig grund för vräkning. För ungefär en tredjedel av samtliga barn som behövde uppleva en vräkning under

¹ Analysen är ett samarbete mellan Barnombudsmannen som arbetar med barn 0-18 år och MUCF som arbetar med ungdomar 13-25 år. Statistiken kommer från sidorna Max18 och ungidag.se som samlar statistik från andra källor.

² Artikel 27 i barnkonventionen.

³ Socialdepartementet. Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar. En strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. 2007.

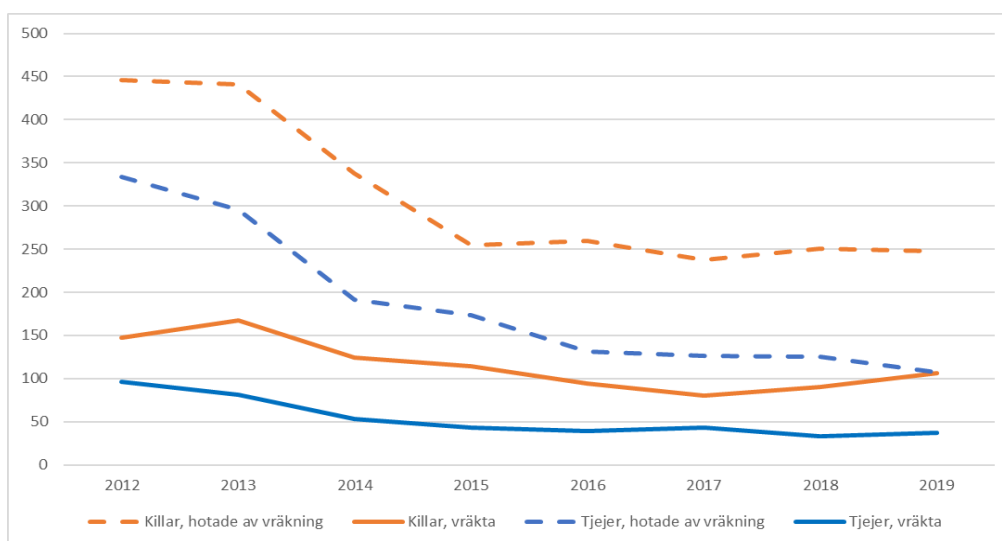
2019 var orsaken till vräkningen att familjen hade en hyresskuld på under 10 000 kronor. Denna andel har inte förändrats nämnvärt över tid.

Figur 1. Antal barn som berörs av vräkning respektive antal barn som berörts av ett beslut om vräkning som inte har verkställts, 0-17 år, efter ålder. 2008-2019. Källa: Kronofogden

Situationen för unga - allt färre unga hotas av vräkning, men antalet unga som vräks ökar

Antalet unga i åldrarna 18–24 år som hotas av vräkning har minskat över tid. År 2012 lämnades 780 ansökningar (hot) om vräkning avseende unga in till Kronofogden. År 2019 har det minskat till 355. Även antalet som faktiskt blir vräkta har under många år minskat. 243 unga blev vräkta från sin bostad år 2012 och år 2017 var antalet 123. Antalet unga vars hot om vräkning blir verkställda och som därefter vräks har ökat något till 143 år 2019. Detta har skett trots en fortsatt minskning av antalet unga som hotas av vräkning.

Figur 2. Antal hotade av vräkning och vräkta bland unga i åldern 18–24 år, efter kön. 2012–2019. Källa: Kronofogden

Vanligare att killar vräks jämfört med tjejer

Bland unga i åldern 18-24 år är det vanligare att killar än tjejer både hotas av vräkning eller bli vräkta. År 2019 var antalet som hotades av vräkning mer än dubbelt så stort bland killar, 248 killar jämfört med 107 tjejer. Från år 2015 och framåt har antalet hot om vräkning minskat bland tjejer, medan det däremot inte har förändrats bland killar. Det har gjort att skillnaderna mellan könen ökat över tid. Det är på samma sätt betydligt vanligare att killar vräks än att tjejer gör det. Under 2019 vräktes 106 killar och 37 tjejer.

Svårt att följa antalet drabbade bland unga i yngre åldrar

Både antalet unga som hotas om vräkning och som blir vräkta är betydligt större i åldersgruppen 20–24 år än i åldersgruppen 18–19 år. I den yngre åldersgruppen drabbas bara ett fåtal unga årligen. Det beror med stor sannolikhet på att få unga bor i egen bostad i den yngre åldersgruppen och därför inte fångas upp i statistiken. Bland unga i åldrarna 20–24 år bor fyra av tio kvar hos sina föräldrar 2019. Bland äldre unga, 25–29 år, är det färre än en av tio. Bland de unga som har flyttat hemifrån är det vanligast att bo i hyresrätt.

Det är viktigt att följa utvecklingen

Att ha ett tryggt boende är avgörande för möjligheten till goda levnadsvillkor och för att kunna leva upp till barnkonventionen som är svensk lag sedan den 1 januari 2020. De senaste åren har antalet barn som berörs av vräkning ökat, och antalet unga som vräkts likaså. Det är hyresvärdens beslut att ansöka om vräkning. Alla som förlorar sitt boende blir inte formellt vräkta. Påtvingade avflyttningar av hyresvärderna, andrahandsuthyrningar och när man tvingas sälja sin bostad syns inte i statistiken. Därför kan man anta att det finns ett mörkertal.

Under år 2016 träffade Barnombudsmannen barn som hade blivit vräkta. Gemensamt för de barn Barnombudsmannen träffade är att de påverkades starkt av den osäkerhet som det innebär att inte ha ett tryggt boende. Ett eget boende var den starkaste önskan hos barnen.⁴

Utvecklingen är allvarlig. Den aktuella statistiken sträcker sig i dagsläget till 2019. Många unga kan komma att påverkas när deras inkomster försvinner, även om olika hyresvärdar i dagsläget försöker hitta lösningar. Med anledning av den ekonomiska situation som uppstått på grund av utbrottet av covid-19 har många hushåll fått eller riskerar att få sänkta disponibla inkomster. Det är möjligt att den negativa utvecklingen förvärras ytterligare.

Bostadsfrågor för barn och unga är mer aktuella under pandemin. Insatser har gjorts på området där regeringen bland föreslår ett tillfälligt tilläggsbidrag till bostadsbidraget för barnfamiljer från 1 juli 2020. Regeringen har även tillsatt en arbetsgrupp som ska granska vräkningar i krisens spår. Arbetsgruppen ska föreslå åtgärder som kan komma att behövas för att förhindra och begränsa antalet vräkningar.

⁴ Barnombudsmannen. Inget rum för trygghet – barn och unga om vräkningar och hemlöshet. 2016.